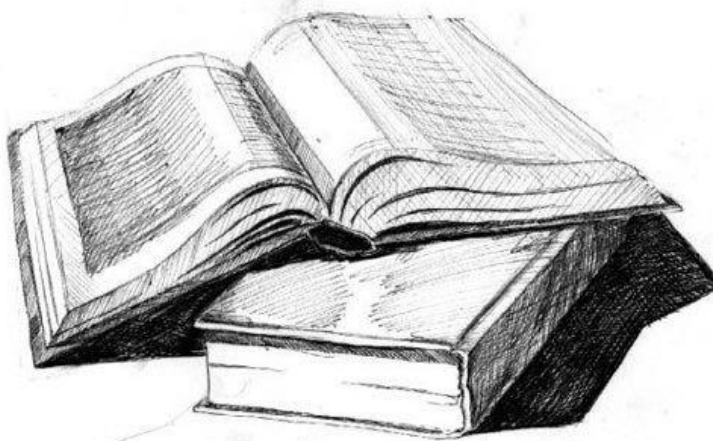

Терміни і термінологія. Загальнонаукові терміни

Лексика

Лексика – це сукупність слів будь-якої мови, а також сукупність слів певної сфери вживання (професійної, офіційно-ділової, наукової, виробничо-технологічної).

- Лексика сучасної української літературної мови

- **Корінна:**

- 1. Індоевропейський лексичний фонд, напр.: *мати, брат, око*
 - 2. Спільнослов'янська лексика, напр.: *свідок, пам'ять, правда*
 - 3. Спільносхіднослов'янська лексика, напр.: *гречка, снігур, кішка*
 - 4. Власне українська лексика, напр.: *вареник, соняшник, надія*

-

- **Запозичена:**

- 1. Калька, напр.: *відмінник, співробітник*, (під впливом російських – отличник, сотрудник)
 - 2. Інтернаціоналізми, напр.: *конус, бланк, штраф, аванс*

Термін - слово або словосполучення, що чітко й однозначно визначає наукове або спеціальне поняття

Характерні ознаки терміна

Належність до певної термінологічної системи

Наявність дефініції (визначення)

Однозначність в межах однієї терміносистеми

Точність

Стилістична нейтральність

Відсутність синонімів та омонімів у межах однієї терміносистеми

Відсутність експресивності, образності, суб'єктивно-оцінних відтінків

За структурними моделями терміни поділяють:

Однокомпонентні: *валюта, бюджет, податок, підприємництво, товарообіг*

Двокомпонентні: *норма вартості, кон'юнктура ринку, виробничі фонди, обіговий капітал, ринкова інфраструктура*

Трикомпонентні: *вартісна будова капіталу, валютні фонди підприємства*

Багатокомпонентні аналітичні терміни: *фонд оплати праці підприємства, повна відновна вартість основних фондів*

Способи творення термінів

```
graph TD; A[Способи творення термінів] --> B[Суфіксальний:]; A --> C[Префіксальний:]; A --> D[Осново- та словоскладання:]; A --> E[Абревіація:];
```

Суфіксальний:

- нн(я)* – оподаткування
- ість* – рентабельність
 - *ач* – підсилювач
- *ств(о)* – казначейство
- аці(я)* – індексація
- нульовий суфікс - *обіг*

Префіксальний:

над – надприбуток
пере –
перевиробництво
не – непружний
проти – протиструм
анти - антидемпінг

Осново- та

словоскладання:

державо-монополія,
високоприбутковий,
супермаркет, прем
‘єр-міністр

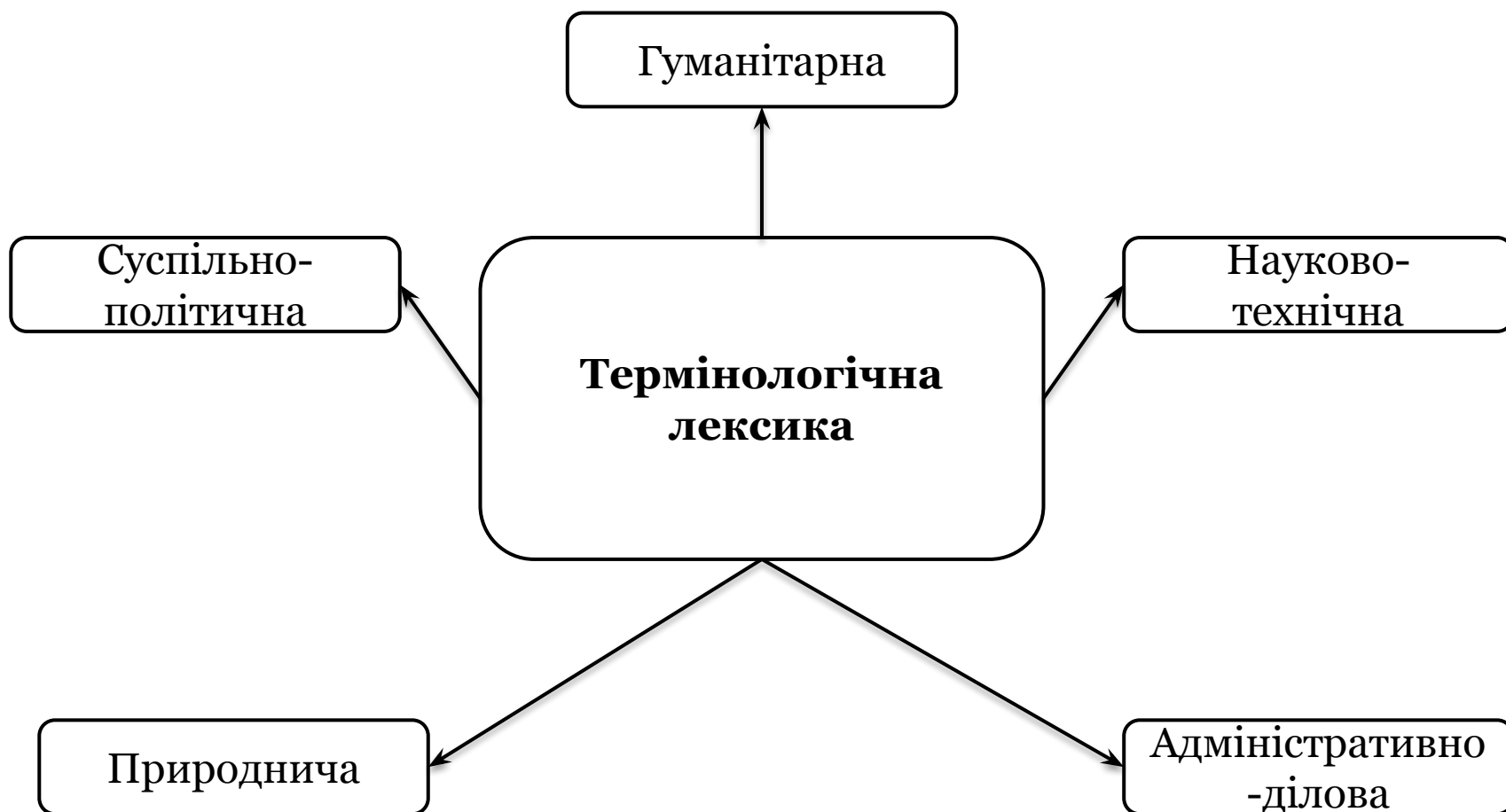
Абревіація:

лавсан, піар, рація,
біоніка

У множині термінів кожної галузі вирізняють дві складові частини: **термінологію** і **терміносистему**.

Термінологія — це така підмножина термінів, яка відображає поняття, що утворилися і функціонують у кожній галузі стихійно. На відміну від термінології, **терміносистема** — це опрацьована фахівцями певної галузі та лінгвістами підмножина термінів, яка адекватно й однозначно відображає систему понять цієї галузі.

Термінологія – сукупність термінів з усіх галузей знань (або однієї галузі). Кожна галузь науки, техніки, виробництва, мистецтва має свою термінологію

Від термінів слід відрізняти номенклатурні назви — своєрідні етикетки предметів, явищ, понять. Якщо в основі терміна лежить загальне поняття, то в основі номенклатурної назви — одиничне.

До номенклатури входять серійні марки машин, приладів, верстатів, найменування підприємств, установ, організацій, географічні назви та назви рослин, звірів і под.

Лексикографія - розділ мовознавства, об'єктом якого є вивчення принципів систематизації слів та фразеологічних зворотів, укладання їх у словники

Енциклопедичні мають загально довідковий характер. У них наводяться відомості про позначувані ними предмети і явища в найпоширенішому розумінні, пояснюється зміст, характер і сутність предметів, явищ

Загальні

Галузеві

Лінгвістичні. У них подається інформація про слово як одиницю мови: тлумачення значення, семантичні відношення між словами (синонімічні, антонімічні), відомості про написання, вимову або походження слова

Одномовні

Перекладні

тлумачний (пояснюється значення слів, подаються їх граматичні ознаки, наголос, написання тощо)

етимологічний (пояснюється походження слів, розкривається їх первинне значення, історичний розвиток)

орфографічний (подано відомості про нормативне написання слів відповідно до діючих орфографічних норм)

орфоепічний (містить інформацію про літературну вимову та наголос слів)

діалектні (зібрана лексика територіальних діалектів, з'ясовується значення і характер поширення діалектних слів)

історичні (подано лексику і фразеологію певного історичного періоду, зібрану на основі писемних пам'яток)

інверсійний (лексику розміщено за алфавітом у зворотному порядку, тобто за кінцевими літерами)

словники міжслівних зв'язків (синонімів, антонімів, омонімів, паронімів)

Фразеологічний (пояснюється значення фразеологізмів, подається синонімічні та антонімічні відповідники)